Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Ympäristövaliokunnan kuuleminen 5.2.2026
Asia: VNS 9/2025 vp Valtioneuvoston selonteko: keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma

Maa- ja metsätalousministeriö kiittää mahdollisuudesta tulla kuultavaksi keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta (KAISU). Maa- ja metsätalousministeriö haluaa nostaa KAISU:un liittyen ja sitä täydentäen esille seuraavat näkökohdat:

MMM osallistui KAISU:n valmisteluun aktiivisesti

Maa- ja metsätalousministeriöllä oli aktiivinen rooli keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman valmistelussa erityisesti maatalous- ja maankäyttösektorien osalta. Maa- ja metsätalousministeriö oli mukana myös KAISU:n taustatyönä tehdyssä hankkeessa ”Kansallisen energia- ja ilmastopolitiikan uudet toimet ja -skenaariot (KEITO)”.

Päävastuun KAISU:n valmistelutyöstä kantoi ympäristöministeriö, joka myös osoitti resursseja sidosryhmien ja kansalaisten osallistamiseen sekä viestintään. Maa- ja metsätalousministeriö pitää hyvänä valmistelutyössä toteutettua osallistamista.

Maa- ja metsätalousministeriö toivoo, että jatkossa KAISU olisi rakenteeltaan huomattavasti tiiviimpi ja keskittyisi ilmastolain mukaisiin ydinasioihin. Vaalikausittain laadittavana suunnitelmana nykymuodossaan yli 200 sivuinen KAISU on raskas, siinä on päällekkäisyyttä ilmastovuosikertomuksen kanssa ja sen keskeinen sisältö, ja toimet hukkuvat muun tekstin joukkoon.

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa painottaa, että KAISU:n vaikutusten seuranta tulee järjestää hyödyntäen mahdollisimman tehokkaasti olemassa olevia kansallisia, EU ja kansainvälisiä seurantoja ja raportointeja. Ylimääräistä työtä ja resurssien tarvetta tulee välttää.

Maataloudesta

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa muistuttaa, että maatalouden tärkein tehtävä on tuottaa ruokaa, ja edellytykset kotimaiselle ruuantuotannolle on tärkeää turvata. Suomalaisen maatalous- ja ruokapolitiikan ensisijaisena tavoitteena on kansallisen huoltovarmuuden ja hyvän ravitsemuksen takaaminen Suomessa asuville. Tulevaisuudessa ruuan kysyntä tulee globaalisti kasvamaan, joten jatkossa on kiinnitettävä huomiota tuotannon tehostamiseen eli tuotantopanosten käytön ja päästöjen vähentämiseen tuotettua yksikköä kohden.

Maa- ja metsätalousministeriön mukaan on hyvä huomioida, että maatalous ei ole ainoastaan kasvihuonekaasupäästöjen lähde, vaan se on metsien ohella yksi niistä harvoista sektoreista, joka pystyy myös sitomaan ilmakehästä hiiltä maaperään. Tämä on mahdollista suotuisilla viljelykäytännöillä, kuten esimerkiksi talviaikaisella kasvipeitteisyydellä, monivuotisilla nurmilla ja kevennetyllä maanmuokkauksella.

Maa- ja metsätalousministeriö korostaa, että hallitusohjelman mukaisesti myös KAISU:n päästövähennystoimet tulee toteuttaa niin, että ne eivät lisää maatalouteen kohdistuvia kustannuksia.

Kasvihuonekaasupäästöt maataloudesta

Maatalouden kasvihuonekaasupäästöjä raportoidaan useammalla eri raportointisektorilla (maatalous-, maankäyttö- ja energiasektori). Kokonaiskuvan saamiseksi on KAISU:un sisällytetty kaikki maatalouden eri sektoreilla raportoitavat kasvihuonekaasupäästöt. Taakanjakosektorin maatalousmaahan kohdistuvilla päästövähennystoimilla on samanaikaisesti vaikutusta myös maankäyttösektorilla, joten osittain samat toimet on sisällytetty sekä KAISU:un että vuonna 2022 hyväksyttyyn maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaan (MISU). Maataloussektorilla tulisi kehittää keinoja, joilla pystyttäisiin erityisesti vähentämään kotieläinten ruuansulatuksen ja lannan sekä peltojen lannoitukseen liittyviä päästöjä. Näiden toteuttaminen on haastavaa ilman tuotannossa tapahtuvia muutoksia, jotka vähentävät kotimaista ruuantuotantoa ja heikentävät ruokaturvaa.

Maatalouden kasvihuonekaasupäästöt ovat peräisin hajallaan olevista biologisista päästölähteistä, joten niiden vähentäminen on vaikeampaa kuin monella muulla sektorilla. Lisäksi päästöjen mittaamiseen, raportointiin ja todentamiseen (MRV) liittyy vielä paljon epävarmuuksia ja tietopohjan aukkoja. Erityisen tärkeää on vahvistaa maaperässä olevaan hiileen liittyvää tietopohjaa ja seurantaa. Maankäyttösektorilla osa toimenpiteiden tuloksista voidaan saavuttaa vasta pitkällä aikavälillä, mikä tulee ottaa huomioon toimenpiteitä valittaessa ja niiden vaikutuksia seuratessa. Kansallista kasvihuonekaasuinventaariota tarkennetaan ja parannetaan koko ajan. MMM on kohdentanut rahoitusta tähän työhön. Maa- ja metsätalousministeriö pitää erittäin tärkeänä, että kasvihuonekaasupäästövähennystoimia suunniteltaessa ja niitä toimeenpantaessa tulee samalla selvittää ja varmistaa se, että toimien vaikutus saadaan näkyviin Suomen kansalliseen kasvihuonekaasuinventaarioon.

Maatalouden kasvihuonekaasupäästötoimien rahoitus

Tällä hetkellä maatalouden ilmastoimia rahoitetaan pääosin ainoastaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) rahoituksella ja toimilla. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan YMP:in kautta ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista toteuttaa kaikkia maatalouden ilmastonmuutoksen hillitsemis- ja sopeutumistoimenpiteitä, vaan käytössä tulisi olla myös muuta pitkäjänteistä EU- tai kansallista rahoitusta.

Maatalouden kasvihuonekaasupäästöt vähenevät myös ilman erillistä kannustinta esimerkiksi maatalouden

rakennekehityksen ja kotieläinten jalostuksen edistymisen myötä.

Toimintaympäristöstä

Eri sektoreiden toimintaympäristössä ja päästövähennyskeinoissa tapahtuu koko ajan muutosta ja kehitystä muun muassa uuden ja tarkentuvan tutkimustiedon pohjalta, jota ei voitu KAISU:ssa huomioida. Tapahtuvaa muutosta ja kehitystä seurataan muilla prosesseilla, ja ne huomioidaan tulevissa KAISU:issa ja muissa ilmastosuunnitelmissa ja -strategioissa.

Muuta

MMM haluaa painottaa sekä KAISU:ssa että energia- ja ilmastostrategiassa esille nostettujen kompensaatio/hyvitysmallien valmistelun tärkeyttä sekä kevyen polttoöljyn bio-osuuden jakeluvelvoitteen noston että vuonna 2028 käyttöönotettavan EU:n uuden päästökauppajärjestelmän (ETS2) valmistelun yhteydessä. Kompensaatio/hyvitysmallin tavoitteena on korvata toimijoille em. muutoksista johtuvaa kustannusten nousua.

Maatalouden skenaariot

KAISU:n taustatyönä tehdyssä KEITO-hankkeessa maatalouden osalta nykytoimiskenaarion (WEM) maatalouden maankäyttöä koskevat tavoitteet tulevat suoraan maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) tavoitteista. Politiikkaskenaarioon (WAM) eri toimien tavoitehehtaareita nostettiin, jotta WEM- ja WAM-skenaarioiden välille saatiin eroa päästövähennysten suuruuteen. Siten päästövähennys on KEITO-hankkeessa laskettu WEM- ja WAM- skenaarioiden erona. Päästövähennykset ovat pääosin pieniä, koska erot WEM:in ja WAM:in toimien tavoitteissa ovat pienet.

Jo nykytoimiskenaariossa maatalousmaahan liittyvien päästövähennystoimien toteuttamisen tavoitehehtaarit ovat hyvin korkeat, kun otetaan huomioon, että toimia ei toistaiseksi ole juuri toteutettu. Keskeisenä syynä tähän on esimerkiksi se, että turvepeltojen vettämiseen tai pohjaveden pinnan säätelyyn ei ole olemassa riittävän tehokasta kannustinjärjestelmää. Pääosa WEM-toimista on näin ollen edelleen toimeenpanematta ja tavoitteet ovat saavuttamatta. Tässä tilanteessa selkeämpää olisikin ollut verrata politiikkaskenaarion tilannetta todelliseen nykytilaan.

Skenaariotyötä tulee kehittää

Toimenpiteiden valmistelun rinnalla maa- ja metsätalousministeriö oli mukana myös KAISU:n skenaariovalmistelusta vastanneessa KEITO-hankkeessa. Maatalous- ja maankäyttösektorien osalta skenaariot laadittiin Luonnonvarakeskuksen työnä. Maatalous- ja maankäyttösektorien osalta skenaariomallinnus on resursoitu pysyvästi, mutta se on alisteinen laajassa energia- ja teollisuuspoliittisessa viitekehyksessä toteutettavalle skenaariomallinnukselle. KAISU:n valmistelun aikana vahvistui käsitys siitä, että nykyisen kaltainen ad hoc-hankepohjainen skenaariolaskenta ei riittävästi vastaa ilmastolain tai EU:n ilmastolainsäädännön skenaariovalmisteluiden tarpeita. Nykyinen toimintatapa ja hankerahoitus, jolla skenaariotyö ja vaikuttavuusarvioinnit on toteutettu, ei mahdollista työn kehittämistä pitkäjänteisesti ja kaikkien sektoreiden lähtökohdat huomioiden. Skenaarioita tarvitaan kansallisen ilmastopolitiikan ja -lainsäädännön valmistelun lisäksi myös esimerkiksi EU:n lainsäädännön ja -velvoitteiden vuoksi. Jatkossa skenaariotyölle olisi varmistettava pysyvämmät resurssit. Tässä yhteydessä on olennaista varmistaa nykyisellään toimivan yhteistyön saumaton jatkuminen Luonnonvarakeskuksen ja muiden tutkimusorganisaatioiden välillä.